

KIERUNKI REFORMY ORGANIZACJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

*Barbara
Janusz-Pawletta*

ZRZESZAJĄCA 192 PAŃSTWA I DZIAŁAJĄCA WE WSZYSTKICH
OBSZARACH ŻYCIA SPOŁECZNOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ
ORGANIZACJA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH JEST
NAJBARDZIEJ UNIWERSALNYM WSPÓŁCZESNYM SYSTEMEM
BEZPIECZEŃSTWA MIĘDZYNARODOWEGO. Z TEGO POWODU
CELOWE JEST NIE TYLKO JEJ DALSZE ISTNIENIE, ALE
RÓWNIEŻ GRUNTOWNA REFORMA.

Inicjatywa restrukturyzacji i usprawnienia ONZ dla dostosowania jej do nowych wyzwań XXI w. została po raz pierwszy przedstawiona w raporcie Sekretarza Generalnego ONZ Kofiego Annana w 1997 r.¹ W 2000 r., w celu jednolitego zdefiniowania roli i miejsca ONZ w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego w nowym stuleciu, państwa członkowskie przyjęły Deklarację Milenijną NZ i zdefiniowały Milenijne Cele Rozwoju.² Zaognienie dyskusji wokół reformy ONZ³ nastąpiło w marcu 2003 r., po ataku USA i Wielkiej Brytanii na Irak. Ponieważ został on dokonany z pominięciem Rady Bezpieczeństwa, tym samym złamane zostały postanowienia Karty NZ o pokojowym rozwiązywaniu sporów, a także naruszone kompetencje Rady, która jest wyłącznie uprawniona do decydowania o środkach stosowanych wobec naruszeń międzynarodowego pokoju. Całościowy program reform ONZ został przyjęty na 60. sesji Zgromadzenia Ogólnego we wrześniu 2005 r.⁴

NIEKONSTRUKTYWNA KRYTYKA

Spór o skuteczność ONZ i konieczność jej reformy, zainicjowany w 1997 r.⁵ stał się przedmiotem międzynarodowej dyskusji toczony przez polityków, naukowców i dziennikarzy. Wnioski z tej debaty wskazują na konieczność z jednej strony woli współpracy państw członkowskich, a z drugiej – reformy Organizacji.

Jednak mimo burzliwej dyskusji wokół ONZ, rzadko spotykane są

opinie kategorycznie podważające zasadność jej istnienia.

Wręcz przeciwnie, dokumenty przyjmowane w kontekście reformy ONZ przez społeczność międzynarodową podkreślają trwałe poparcie państw członkowskich dla istnienia organizacji⁶. Ważnym argumentem przeciw postulatowi rozwiązania ONZ jest fakt, iż żaden z krytyków istniejącego systemu nie może zagwarantować, iż nowopowstała organizacja byłaby choć nieco bardziej skuteczna od istniejącej.

1) Renewing the United Nations: A Programme for Reform, GA A/51/950

2) W 2002 r. w raporcie Agenda Przyszłych Zmian Sekretarz Generalny ONZ wskazał szczegółowe metody realizacji celów Deklaracji Milenijnej (An Agenda for Further Change, GA A/57/387)

3) W grudniu 2004 r. ukazał się raport Panelu Wysokiego Szczebla do Spraw Zagrożeń, Wyzwań i Zmiany powołanego przez Sekretarza Generalnego ONZ, odnośnie reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa („High-Level Panel Report A More Secure World: Our Shared Responsibility”, UN 2004). W marcu 2005 r. ukazał się raport Sekretarza Generalnego pt. W większej wolności odnośnie postępu realizacji Deklaracji Milenijnej, a także zawierający propozycje reformy ONZ („In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All”, GA A/59/2005). Pierwsze postanowienia 60 sesji zostały wprowadzone rezolucją z grudnia 2005 r. powołującą Komisję Budowania Pokoju i rezolucją z marca 2006 r. powołującą Komitet Praw Człowieka.

4) 2005 World Summit Outcome (A/60/L.1)

5) Renewing the United Nations- A Program for Reform, G.A. A/51/950, 1997 r.

6) Patrz: United Nations Millennium Declaration z 2000 r. (A/55/L.2); 2005 World Summit Outcome (A/60/L.1)

Krytyka sposobu funkcjonowania ONZ, w tym nieprawidłowego doboru personelu⁷, czy zarzutów korupcji w ramach pomocy humanitarnej⁸ jest uzasadniona i wymaga jednoznacznego wyjaśnienia i przeciwdziałania ze strony organizacji. Należy jednak zauważyć, iż zarzuty wobec sposobu funkcjonowania ONZ mają często charakter niekonstruktywny, bo po pierwsze – brak jest jednoznacznych kryteriów oceny skuteczności działań ONZ, po drugie – krytykowana bezczynność organizacji często dotyczy sytuacji, w których ONZ nie mogłaby interweniować bez przekraczania swojego mandatu i – po trzecie, pomijany jest fakt, że ocena całokształtu prac nie powinna opierać się na ocenie zaledwie kilku jej obszarów.

Należy pamiętać, że zasadniczym celem istnienia ONZ jest utrzymywanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Ocena wypełnienia tak sformułowanego celu nie jest możliwa jedynie poprzez porównywanie liczby wypadków, w których ONZ nie udało się zapobiec konfliktowi, w stosunku do wypadków, które mogły się zdarzyć, lecz dzięki zabiegom ONZ nie doszły do skutku. Nie istnieją bowiem żadne obiektywne wskaźniki udanego „przeciwdziałania” konfliktowi, nie można więc ustalić, w ilu przypadkach udało się uniknąć konfliktu właśnie dzięki staraniom podejmowanym przez ONZ.

Ponadto działania podejmowane przez ONZ są ściśle ograniczone zakresem mandatu udzielanego jej przez państwa członkowskie. Należy pamiętać, iż Organizacja nie jest organizacją ponadnarodową. Zrzesza jedynie państwa i dlatego może wykonać tylko takie zadania, na jakie państwa członkowskie wyrażą swą zgodę. Zgodnie z Kartą NZ, to Rada Bezpieczeństwa ponosi główną odpowiedzialność za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Jej decyzje o użyciu przez ONZ siły są jednak często celowo opóźniane przez państwa członkowskie kierujące się jedynie swym partykularnym interesem. W takiej sytuacji słuszny zarzut upolitycznienia i stronniczości powinien być kierowany raczej pod adresem poszczególnych państw, a nie stanowić podstawę do negowania skuteczności ONZ.

Brak woli współpracy międzynarodowej jest zasadniczym powodem, dla którego tak trudno jest wypracować konsensus również wobec tak ważnych kwestii międzynarodowych, jak np. definicja terroryzmu. Dodatkowy problem polega na tym, iż niewiele umów międzynarodowych ma charakter uniwersalny, a częsta nieobecność w nich członków Rady Bezpieczeństwa jak w przypadku protokołu z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych dotyczącej Zmian

Klimatycznych z 1997 r. podważa powszechny charakter wypracowanych zobowiązań.

Jak już wspomniano, często krytyka całokształtu działań ONZ nie opiera się na całościowej analizie wszystkich przykładów z danych obszarów działalności, a jedynie na kilku jej ewidentnych porażkach. Zwykle chodzi tu o zarzut nieskuteczności w przeciwdziałaniu wybuchom konfliktów zbrojnych. W ocenie skuteczności misji pokojowych, obok słusznego potępienia niepowodzeń⁹, zapomina się o misjach pokojowych uwieńczonych sukcesem¹⁰.

Tymczasem przy ocenie całokształtu działań ONZ należy pamiętać, że może ona zapisać na swoje konto poważne osiągnięcia w kwestii regulacji stosunków mię-

dzynarodowych w takich obszarach jak ochrona środowiska, ochrona praw człowieka, walka z głodem, biedą, chorobami, itp. Zasługą ONZ jest również szeroka kodyfikacja prawa międzynarodowego. Nie wolno więc dokonywać całościowej oceny celowości istnienia i funkcjonowania ONZ jedynie na podstawie faktu niepełnej skuteczności jej działań na jednym polu.

KIERUNKI REFORMY

Wydaje się, że reforma ONZ powinna skoncentrować się na kwestiach rozszerzenia definicji bezpieczeństwa międzynarodowego, zwiększenia reprezentatywności i przejrzystości, ochrony praw człowieka, wzmocnienia działań na rzecz budowania pokoju,

7) Skandal, który wybuchł w 2005 r. związany z przemocą na tle seksualnym zarzucaną członkom wielu misji pokojowych ONZ w Haiti, Sierra Leone, Bośni, Kambodży, Timorze Wschodnim, Demokratycznej Republice Konga. ONZ przygotowało specjalną strategię przeciwdziałania takim wypadkom. Więcej szczegółów na: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/ctte/SEA.htm>.

8) Skandal, który wybuchł z początkiem 2006 r. związany z zarzutami defraudacji i korupcji części urzędników i kontrahentów ONZ w programie pomocowym „Ropa za żywność” dla Iraku. Raport kończący dochodzenie w tej sprawie na: <http://www.iic-offp.org/>.

9) np. w przypadku konfliktów w Somalii, Ruandzie, czy Bośni

10) w Namibii, Kambodży, Mozambiku, na Haiti, w Liberii, Sierra Leone, Wybrzeżu Kości Słoniowej czy Kosowie

uczynienia zasady zrównoważonego rozwoju podstawą bezpieczeństwa wewnętrznego i międzynarodowego, wzmocnieniu międzynarodowych organizacji regionalnych i urzeczywistnieniu zasady subsydiarności ONZ oraz zwiększeniu udziału podmiotów niepaństwowych w systemie międzynarodowym.

ROZSZERZENIE DEFINICJI BEZPIECZEŃSTWA MIĘDZYNARODOWEGO

Gwarantowanie i utrzymywanie bezpieczeństwa międzynarodowego jest jednym z zasadniczych celów istnienia ONZ. Wydaje się, iż funkcjonujące dotychczas pojęcie bezpieczeństwa militarnego, gwarantującego ochronę państwa przed wojnami i konfliktami powinno zostać uzupełnione o zagrożenia wynikające z dotychczas niespotykanych zjawisk, takich jak przemoc wewnętrzna, zorganizowana przestępczość, terroryzm, proliferacja broni masowej zagłady, bieda, śmiertelne choroby zakaźne, czy zanieczyszczanie środowiska naturalnego. Postulat szerokiej interpretacji pojęcia bezpieczeństwa międzynarodowego znalazł się w raporcie Sekretarza Generalnego ONZ pt. „W większej wolności” w kontekście przygotowywanej reformy ONZ. Raport zwraca uwagę, iż wszystkie wyżej wymienione

zjawiska stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego, ponieważ powodują równie poważne konsekwencje i mogą naruszyć bezpieczeństwo państw, a nawet całego systemu międzynarodowego. Raport stwierdza również istnienie ścisłych wzajemnych powiązań między poszczególnymi typami wymienionych zagrożeń i wskazuje na konieczność konsensualności nowo podejmowanych rozwiązań (*new security consensus*, III 81), a także na potrzebę ich prewencyjnego stosowania.

REFORMA RADY BEZPIECZEŃSTWA – ŻĄDANIE WIĘKSZEJ REPREZENTATYWNOŚCI I PRZEJRZYSTOŚCI

Zasadniczym problemem nieskuteczności Rady Bezpieczeństwa jest częsty brak konsensusu przy podejmowaniu decyzji przez jej stałych członków, jak również skład Rady nie odpowiadający współczesnemu układowi sił politycznych. Dyskusja o reformie Rady stała się przedmiotem obrad Zgromadzenia Ogólnego już w 1979 r., ale dopiero w 1993 r. powołana została specjalna Otwarta Grupa Robocza do spraw Równej Reprezentacji i Powiększenia Rady Bezpieczeństwa, która działa do dziś i ma za zadanie opracowywanie założeń reformy¹¹.

Ostatnio szczególnie szeroko dyskutowanym projektem była propozycja zwiększenia liczby członków Rady o pięciu stałych i czterech niestałych¹². Również raport Panelu Wysokiego Szczebla z 2004 r. poruszył tę kwestię rekomendując „zwiększenie wpływu na podejmowanie decyzji” krajów wnoszących największy wkład do funkcjonowania ONZ, bez wyposażeń ich w prawo weta¹³. Jednakże, wbrew oczekiwaniom, dokument końcowy Zgromadzenia Ogólnego z 2005 r. wyraża zaledwie poparcie dla reformy Rady Bezpieczeństwa poprzez zwiększenie jej reprezentatywności, wydajności i transparentności, celem zwiększenia jej efektywności, legitymizacji działań, a także skutecznienia sposobu wdrażania jej decyzji¹⁴. Ponieważ Rada

Bezpieczeństwa ponosi główną odpowiedzialność za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, zwiększenie jej skuteczności jest niezbędnym elementem reformy ONZ.

ZWIĘKSZENIE OCHRONY PRAW CZŁOWIEKA

Współczesny rozwój stosunków międzynarodowych, a także praktyki prawnej w tej dziedzinie, wskazuje na istotny wzrost znaczenia praw człowieka w polityce międzynarodowej. Wiele z istniejących przepisów, szczególnie tych zawartych w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka z 1948 r. uzyskało już nawet status tzw. *norm ius cogens*, czyli norm obowiązujących powszechnie i bezwzględnie.

11) Report of the GA Working Group on the Security Council for 1997, Open-ended Working Group on the Question of Equitable Representation on and Increase in the Membership of the Security Council and Other Matters Related to the Security Council, Supplement No. 47 (A/50/47).

12) Propozycja ambasadora Malezji Ismailia Razaliego, przewodniczącego 51. Sesji Zgromadzenia Ogólnego zakładała powiększenie Rady Bezpieczeństwa o 5 członków stałych po jednym z Afryki, Ameryki Łacińskiej, Azji oraz dwóch z państw rozwiniętych wybieranych przez Zgromadzenie Ogólne i czterech członków niestałych (po jednym Afryki, Azji, Europy Wschodnie i Ameryki Łacińskiej). Zasadnicze kontrowersje dotyczyły uzgodnienia kandydatów i przyznania nowym stałym członkom prawa weta.

13) „High-Level Panel Report...”, *op.cit.*, pkt. 73-80

14) „High-Level Panel Report...”, *op.cit.*, pkt. 153

Podstawową przeszkodę w ochronie praw człowieka przez ONZ stanowi kwestia egzekwowania istniejących norm i przepisów prawa międzynarodowego. W celu rozwiązania tego problemu w 1946 r. została powołana Komisja Praw Człowieka ONZ, która w 2006 r., z powodu powszechnej krytyki jej nieefektywności, została zastąpiona Radą Praw Człowieka ONZ. Rada liczy 47 członków wybieranych na trzy lata przez Zgromadzenie Ogólne bezwzględną większością głosów, przy uwzględnieniu podziału geograficznego. Jednak biorąc pod uwagę skład Rady, dający wyraźną liczebną przewagę grupie krajów afrykańskich i azjatyckich, istnieje obawa sparaliżowania jej działań przez takie kraje jak Pakistan, Chiny czy Kuba.

Jako organ pomocniczy Zgromadzenia Ogólnego, nowopowstała Rada otrzymała wyższą rangę od swej poprzedniczki. Została ona także wyposażona w tzw. mechanizm powszechnego przeglądu, który ma usprawnić ocenę postępów realizacji przez państwa ich międzynarodowych zobowiązań. Uprawnienia te mają uzupełnić istniejący dotychczas system raportów państw członkowskich do organów traktatowych. Kolejnym zadaniem Rady będzie wypracowanie zasad uniwersalnego prze-

glądu praw człowieka stosowanego później we wszystkich państwach ONZ.

W ramach przygotowywanej reformy ONZ wzmocniona została pozycja Biura Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka, a także poddano opracowaniu zmiany systemu nadzoru nad przestrzeganiem konwencji międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka ratyfikowanych przez państwa członkowskie. Polska będzie zasiadać przez rok w Radzie Praw Człowieka w 2007 r., dlatego już dziś powinna starannie przygotować się do pełnienia tej funkcji.

WZMOCNIENIE DZIAŁAŃ NA RZECZ BUDOWANIA POKOJU

W ramach misji ONZ przywracania i utrzymywania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa istnieje konieczność podejmowania przez społeczność międzynarodową wzmoczonych wysiłków na rzecz niedopuszczania do ponownego wybuchu dopiero co zażegnanych konfliktów. Powodem nowej eskalacji konfliktu zwykle bywa brak pomocy w odbudowie państwa po wygaśnięciu przyczyn poprzedniego konfliktu. Powołanie do życia Komisji Budowania Pokoju ONZ (KBP) zostało uchwalone w 2005 r. przez Zgromadzenie Ogólne i Radę Bezpieczeństwa podczas

Milenijnego Szczytu Światowego z okazji 60-lecia ONZ. Głównym zadaniem KBP jest stworzenie podwalin dla jednolitej strategii rozwiązywania problemów krajów w przeszłości dotkniętych konfliktem.¹⁵ KBP będzie organem rządowym o charakterze doradczym, a jej decyzje będą podejmowane przez członków w oparciu o zasadę jednogłośności. Mandat KBP obejmuje doradzanie, proponowanie krajom, które wyszły z konfliktu strategii odbudowy, a także pomoc oraz wsparcie polityczne i finansowe dla nich. Polska również uczestniczy w organizowaniu KBP¹⁶.

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ JAKO PODSTAWA BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO I MIĘDZYNARODOWEGO

Współczesny rozwój stosunków międzynarodowych wskazuje na ścisłe przenikanie się problematyki utrzymania pokoju i bezpieczeństwa z zagadnieniami działalności społecznej i gospodarczej. Odpowiedzią na tę tendencję stało się wypracowanie przez ONZ¹⁷ zasady zrównoważonego rozwoju,¹⁸ która powinna stać się uniwersalnym miernikiem prawidłowości

15) Rez. Rady Bezpieczeństwa nr 1645 i 1646, Rez. Zgromadzenia Ogólnego A/RES/60/180

16) W skład komisji wejdzie 31 państw członkowskich, w tym 7 członków Rady Bezpieczeństwa (m.in. pięciu stałych członków), 7 państw reprezentowanych w Radzie Gospodarczej i Społecznej wybranych przez grupy regionalne; 5 państw będących największymi płatnikami do budżetu ONZ i 5 państw zaopatrujących ONZ w największą liczbę personelu wojskowego i policji cywilnej do misji ONZ.

17) Deklaracja Sztokholmska z 1972 r. (tekst w ILM 11 (1972), 1416); oświadczenie końcowe Szczytu Ziemi w Rio z 1992 tzw. Agenda 21 (tekst w ILM 31 T); Zasady Światowego Szczytu Zrównoważonego Rozwoju z 2002 r.

18) „Zrównoważony rozwój” oznacza taki model rozwoju, w którym zaspokajanie bieżących potrzeb społecznych oraz potrzeb przyszłych pokoleń traktowane jest równoprawnie. Istotą zrównoważonego rozwoju jest połączenie rozwoju gospodarczego i społecznego z poprawą stanu środowiska przyrodniczego. Koncepcja zasady zrównoważonego rozwoju powstała w latach 70. celem ochrony środowiska naturalnego przed negatywnym w skutkach rozwojem gospodarczym i społecznym. Początkowo dostrzegano jedynie problemy tzw. bezpieczeństwa środowiska naturalnego (environmental security), tj. zagrożeń bezpieczeństwa wynikające m.in. z niedoboru surowców naturalnych, migracji powodowanych przeludnieniem, biedą, itp.

działań z zakresu polityki wewnętrzpaństwowej i międzynarodowej, podejmowanych nie tylko przez rządy państw, lecz również organizacje pozarządowe, samorządy, jak i przez osoby fizyczne i prawne.¹⁹

Wysoka ranga tej zasady w polskim systemie prawnym wynika z nadania jej charakteru zasady konstytucyjnej poprzez umieszczenie jej w art. 5 Konstytucji RP. Przewiduje on, iż Polska zapewnia m.in. bezpieczeństwo obywateli, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Również polskie prawodawstwo wewnętrzne,²⁰ a także Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską, podkreślają znaczenie zasady zrównoważonego rozwoju dla prawidłowego rozwoju środowiska życia jednostki.

Współcześnie podkreśla się polityczno-społeczne podłoże wyżej wymienionych zjawisk i wynikających z tego potencjalnych zagrożeń dla bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, a także konieczność politycznych wysiłków na rzecz przeciwdziałania im. Zasadę tę rozumie się znacznie szerzej, jako tworzenie warunków rozwoju przyjaznego środowiska, jednak nie ograniczającego tempa wzrostu i przemian społeczno-gospodarczych. Ponieważ problemy ludzkie mają charakter kompleksowy, istnieje bezpośrednia zależność między gwarantowaniem rozwoju

o charakterze zrównoważonym a zapewnieniem bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, które z kolei warunkują byt obywateli²¹.

WZMOCNIENIE MIĘDZYNARODOWYCH ORGANIZACJI REGIONALNYCH, URZECZYWISTNIENIE ZASADY SUBSYDIARNOŚCI ONZ

Współpraca między ONZ i organizacjami regionalnymi jest istotnym elementem wzmacniania wysiłków wspólnoty międzynarodowej na rzecz utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, i została zagwarantowana w art. 52 i 53 Karty NZ. W wielu przypadkach przeciwdziałanie eskalacji konfliktów zbrojnych może być bardziej skuteczne, jeśli dokonywane będzie siłami organizacji regionalnych²² oraz subregionalnych²³, ponieważ one najlepiej znają przyczyny i naturę występujących w regionie napięć. Tak rozumiana subsydiarność w funkcjonowaniu organizacji ma na celu lepsze wykorzystanie środków i zasobów będących w dyspozycji państw członkowskich.

W kontekście reformy ONZ problematyka wzmocnienia pozycji międzynarodowych organiza-

cji regionalnych poruszona była wielokrotnie. Także dokument końcowy 60. sesji Zgromadzenia Ogólnego uznał istotny wkład organizacji regionalnych w gwarantowanie międzynarodowego pokoju, a także wagę partnerstwa ONZ z nimi²⁴. Raport Panelu Wysokiego Szczebla z 2004 r. i Sekretarz Generalny w raporcie pt. „W większej wolności” zaproponowali odpowiednie działania dla wzmocnienia ich pozycji. Chodziło m.in. o zobowiązanie się państw-darczyńców pomocy rozwojowej do udziału w 10-letnim programie, skierowanym szczególnie na wspieranie samowystarczalności w krajach rozwijających się, czy

też przekazywanie dostępnych środków pomocowych przez te państwa do ONZ-owskiego programu „Standby Arrangement System”²⁵. Istotnym byłoby również wypracowanie nowych procedur oraz mechanizmów konsultacji i koordynacji drogą zawierania specjalnych umów między ONZ a organizacjami regionalnymi odnośnie konsultacji głów państw członkowskich, wymiany informacji, czy wspólnych ćwiczeń wojskowych. Postulowane jest również włączenie się organizacji regionalnych do prac Komisji Budowania Pokoju, a także ich aktywniejszy udział w pracach nad zapobieganiem i zwalczaniem międzynarodowego terroryzmu.

-
- 19) K. Równy, „Refleksje nad zastosowaniem zasady równoważenia do zapobiegania i likwidacji zagrożeń w społeczności państw ONZ”, *Nauka* 4/25, str. 151
 - 20) Ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska z 1980 r. Dz.U. 94.49.196, z późn. zm., Strategia zrównoważonego rozwoju Polski do roku 2025, czy Narodowy Plan Rozwoju na 2004-2006 przyjęty przez Radę Ministrów w 2003 r., str. 67
 - 21) S. Gaines, Sustainable Development and National Security, 30 *Wm. & Mary Environmental L. & Pol’y Rev.* 321
 - 22) NATO, Unia Europejska, Organizacja Państw Amerykańskich, Unia Afrykańska, Liga Państw Arabskich
 - 23) Stowarzyszenie Krajów Azji Południowo-Wschodniej, Rada Współpracy Zatoki Perskiej, Wspólnota Gospodarcza Państw Afryki Zachodniej
 - 24) Pkt. 93, str. 24
 - 25) UN Standby Arrangements System ma umożliwiać wysyłanie żołnierzy w krótkim czasie dla celów wyposażenia planowanej operacji pokojowej ONZ

ZWIĘKSZENIE UDZIAŁU PODMIOTÓW NIEPAŃSTWOWYCH W SYSTEMIE MIĘDZYNARODOWYM

Udział społeczeństwa obywatelskiego w pracach ONZ został zagwarantowany w Karcie NZ²⁶. Konieczność intensyfikacji partnerstwa Organizacji z pozarządowymi podmiotami, jakimi są przedstawiciele biznesu, fundacje, czy inne organizacje prywatno-prawne, była przez nie od dawna postulowana i od 1997 r. stała się jednym z postulatów reformy ONZ²⁷. Partnerstwo skupiające przedstawicieli wielu różnych grup interesów oznacza dobrowolną i opartą na zasadzie współpracy relację między ONZ a państwowymi lub niepaństwowymi podmiotami dla podejmowania wspólnych działań i osiągania wspólnych celów w ramach misji ONZ. Ich celem jest również wspomaganie, także finansowe²⁸, Organizacji w realizacji jej celów rozwojowych wynikających np. z Deklaracji Milenijnej czy dokumentów innych konferencji i szczytów. Współcześnie istnieje wiele form takiego partnerstwa, od krótkoterminowych projektów skupiających małą liczbę podmiotów do inicjatyw o zasięgu ogólnosiwiatowym i wielu partnerów²⁹.

Z partnerstwa ONZ z sektorem prywatnym szczególne korzyści wynikają dla społeczności międzynarodowej, ponieważ umożliwiają mobilizację środków dla finansowania celów rozwojowych, udostępnianie technologii, doradztwo w zarządzaniu, wspieranie programów pomocowych, np.: antynarkotykowych, leczenia HIV/AIDS, itp. Jednocześnie należy podkreślić istnienie prawnomiędzynarodowych zobowiązań sektora prywatnego do ochrony i promowania praw obywatelskich, gospodarczych, społecznych i kulturalnych, a także ochrony środowiska w prowadzonej przez niego działalności³⁰.

Większą skuteczność i demokratyzację instytucji międzynarodowych można osiągnąć poprzez stosowanie zasady pluralizmu, zwiększającej rolę podmiotów pozarządowych w kontroli organizacji międzynarodowych, a także przez wzmocnienie reprezentatywności, przejrzystości i odpowiedzialności organizacji międzynarodowych³¹.

ZADANIE DLA POLSKI

Polska, będąc jednym z członków założycieli Organizacji Narodów Zjednoczonych, zawsze wspierała i nadal powinna ją

wspierać w uznaniu szczególnej roli, a także dotychczasowych zasług na rzecz utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, oraz łagodzenia i pokojowego załatwiania sporów mogących prowadzić do naruszenia pokoju. Znaczący wkład

i zaangażowanie Polski w umacnianie międzynarodowego systemu bezpieczeństwa są niezmiennie od samego początku istnienia ONZ, na co wskazują liczne dotychczasowe inicjatywy polityczne i prawne podejmowane przez nasz kraj.

26) Art. 71. Rezolucja Rady Społeczno-Gospodarczej (E/1996/31, na miejsce rezolucji RSG nr 1296 z 1968) z 1996 r. jest dziś podstawą statusu konsultacyjnego NGOs z RSG

27) "Renewing the United Nations: A Programme for Reform" 14 July 1997 (A/51/950); Kwestie te omawiały kolejne dokumenty, m.in.: Rezolucje Zgromadzenia Ogólnego, 55/215 z 2000 r.; 56/76 z 2001 r.; Światowy Szczyt Zrównoważonego Rozwoju w Johannesburgu w 2002 r.; patrz: <http://www.un-ngls.org/UNreform.htm>.

28) Kwestia finansowania projektów rozwojowych przez rządy i sektor prywatny była przedmiotem Międzynarodowej Konferencji dotyczącej Finansowania Rozwoju w Monterrey w marcu 2002 r.

29) Np. Global Environmental Facility; the information and communication Technology task Force, Global Compact; itp.

30) OECD Declaration on International Investment and Multinational Enterprises, 21.06.1976 r., w : International Legal Materials 1976 r., nr 15, str. 967; OECD Guidelines for Multinational Enterprises, Paris 1994 r., str. 66; OECD Guidelines for Multinational Enterprises, ILM, 2000 r., nr 40; Trójstronna Deklaracja zasad dotyczących przedsiębiorstw i polityki społecznej z 16.11.1972 r., ILM 1987 r., vol. 17, str. 442.

31) Patrz przypis nr 17, str. 102